

Список використаних джерел

1. Зубков М. «Сучасна література – ділова мова» – Харків: Торсінг, 2005 р. – 448 с.
2. Ладоня І.О. навчальний посібник «Українська мова» Київ: Вища школа, 2001р. – 150 с.
3. С. Шевчук «Українське ділове мовлення» Київ, 2000 р.

Красовський Сергій Олександрович,
курсант навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: доцент кафедри
юридичного документознавства навчально-
наукового інституту № 1 Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук, доцент **Красницька А. В.**

УЖИВАННЯ ІНШОМОВНИХ СЛІВ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

На сьогодні словниковий склад юридичної термінології становлять власне українські (*бездіяльність, злочин, вирок, заповіт, очевидець, недоторканність, злочин, злочинність, відповідач, наклеп, допит, шлюб* тощо) та запозичені терміни. Незважаючи на те, що юридична термінологія становить приблизно 20–25 відсотків від усього обсягу лексичного матеріалу, що використовується правом, вона концентрує в собі найбільшу кількість знання у сфері права. Іншомовні слова є джерелом поповнення лексики сучасної української літературної мови. Це запозичення із грецької, латинської, старослов'янської, французької, англійської, німецької, іспанської, італійської, польської, чеської, арабської, російської та інших мов.

Цілком слушно зазначено, що іншомовна лексика потрапляє до словникового складу мови внаслідок політичних, військових, торговельних, науково-культурних контактів народу-носія з іншими народами. Чимало запозичень містила вже праслов'янська мова. Великий вплив у IX–XI ст. на давньоруську мову (а пізніше і на східнослов'янські) справила старослов'янська мова (напр.: *злодѣи, злодѣиство, врагъ, побѣда, нашествие* тощо). Багато запозичень перейшло з давньоруської мови в українську. Такими давніми запозиченнями є *злодій* – вживалось у значенні «злочинець»; *злодеиство* – у значенні «крадіжка, злочин»; *жалоба, тяжа* –

у значенні «офіційна заява до суду»; *суд* – у значенні «судовий вирок, присуд», «судова справа», пізніше «орган правосуддя»; *судитися* – у значенні «бути під судом»; *казнити, сказнити, показнити* передавало поняття «карати, покарати»; *вина* – вживалось у значенні «вина»; *мстити, мститися, помститися* – у значенні «помститися»; *сторона* – у значенні «кожен із двох супротивників, що судяться» і т. д. [1, с. 185].

В українській мові чимало слів латинського походження, які належать до понять науки, мистецтва, техніки, суспільних і політичних відносин, медичної та юридичної термінології (*аргумент, суб'єкт, депутат, консул, секретар, адміністрація, операція, ординатор, ін'єкція, юрист, юриспруденція, нотаріус, адвокат, апеляція, кодекс, прокурор, суфікс, студент, університет*). Латинізми з давніх часів почали проникати в українську мову: у X–XV ст. – через грецьку мову, у XV–XVI – польську, а з XVII ст. – як через латинську, так і через західноєвропейські мови (німецьку, французьку). А. В. Красницька вказує на те, що багато латинізмів – *атестація, апеляція, алібі, арешт, афект, адвокат, документ, конституція, кримінологія, нотаріус, юстиція* – настільки міцно ввійшли до складу юридичної лексики сучасної української мови, що інколи навіть не замислюєшся над тим, що вони латинського походження [2, с. 251].

Значне місце у словниковому складі української мови посідають запозичення з грецької мови (*автономія гіпотеза, політика, хартія, алфавіт, теорема*). Переважна їх більшість належить до сфери релігії, культури, науки, освіти; це назви відрізків часу, розділів астрономії, приладів, механізмів, інструментів, рослин, тварин, побутових предметів (*епоха, автономія, аналіз, діафрагма, космогонія, космографія, метод, школа, бібліотека, граматики, біологія, історія, математика, біологія, фізика, лексика, діаспора, ангел, телескоп*). Окрім цього, з грецької мови запозичена значна кількість українських імен, наприклад: *Андрій, Василь, Петро, Степан, Олександр, Олексій, Ірина, Оксана, Софія, Харитина, Олена* тощо. Серед грецизмів, зафіксованих в українській юридичній термінології, є загальнонаукові терміни, які одночасно увійшли до складу термінології багатьох галузей наук: *аналіз, аномалія, атмосфера, епоха, метод, протокол, сфера* тощо.

Французькі слова з'явилися в українській мові у XVII ст., але переважна їх кількість увійшла наприкінці XVIII – початку XIX ст., наприклад: *атака, арбітраж, гарантія, парламент, патруль, політика, прокурор, шантаж* тощо [2, с. 252].

З німецької в українську мову надійшли адміністративні, технічні, медичні, торговельні, військові, терміни, назви предметів побуту, рослин, птахів. «З німецької мови слова почали проникати з XII ст., чимало слів увійшло до правової сфери української мови у XVII–XVIII ст. (напр.: *граната, дезорієнтувати, мундир, орден, солдат, фальсифікувати, штаб, штраф* і т. д.)» [1, с. 187].

Л.Ф. Чернікова, Т.І. Смілик зазначають, що лексичні запозичення з англійської мови в українську проникли пізніше, ніж з французької чи німецької, головним чином у XIX та XX ст.; засвоювалися вони в основному через російську мову. Наприкінці XX – на початку XXI ст. активізувалися також українсько-англійські мовні контакти, результатом яких стала значна кількість запозичень у різних сферах діяльності: в економіці (*фандрейзинг, баср, лот*); у суспільно-політичній сфері (*аплікант, омбудсмен, ньюсмейкери, спічрайтер*); у засобах зв'язку, ЕОМ (*роумінг, баннер, лептон, і-мейл, онлайн*); в науці, культурі, освіті (*едиція, перфоманс, коледж, тендер, уфологія, фентезг*), у масовій культурі (*трилер, блокбастер, хепіенд*); у спорті (*стритбол, маунтинборд, скейтинг, ферплеї*); у побуті (*фліпси, хот-дог, сигнет, памперси, степлер*); у ЗМІ (*копірайтер, програма у стилі "лайф", інтерв'юер*); у рекламі (*слоган, біг-борд, басорама, пабліситі, шоуінг*); у дизайні (*стайлінг*) [3, с. 129].

На думку Н. Єльнікової, іншомовні терміни умовно можна поділити на такі групи: 1) терміни, що мають статус інтернаціоналізмів (*абандон, інавгурація, імпічмент*); 2) терміни, що не мають питомих відповідників (*дифамация, бюджет, брокер*); 3) терміни, які мають синоніми, інколи дублюючи вже існуючі в національній правничій термінології лексичні одиниці (*виборці – електорат, авторське право – копірайт; авторський гонорар – роялті*) [4].

Таким чином, процес запозичення відбувається постійно, віддзеркалюючи нові реалії нашого життя відповідно до змін у житті суспільства (політичних, економічних та культурних), даючи їм нові найменування та збагачуючи словниковий склад української мови. Чимало слів українська мова успадкувала без змін, інші зазнали морфологічної та фонетичної адаптації. Терміни-запозичення, що поповнили юридичну термінологію, є складниками інтернаціонального термінологічного фонду.

Список використаних джерел

1. Красницька А. В. Юридичні документи: техніка складання, оформлення та редагування : посібник. Вид. 2-ге, допов. і переробл. Київ : Парламентське вид-во, 2006. 528 с.
2. Красницька А. В. Використання запозиченої лексики в юридичних текстах. *Науковий вісник НАВС*. 1999. № 1. С. 250–255.
3. Чернікова Л. Ф., Смілик Т. І. Англiцизми в сучасній українській мові С. 129-133. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/34810/36-Chernikova.pdf?sequence=1>.
4. Єльнікова Н. Лексико-семантичні особливості юридичної термінології file. URL: C:/Users/%D0%9F%D0%B0%D0%B2%D0%B5%D0%BB/Downloads/CdCDEsl_e29Tir8epbQsT1QZNnOOvaPp%20(6).pdf.

Критович Віталія Володимирівна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
Прикарпатського факультету (м. Івано-
Франківськ) Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник: завідувач кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
Прикарпатського факультету (м. Івано-
Франківськ) Національної академії
внутрішніх справ, кандидат філологічних
наук, доцент ***Бойчук В. М.***

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОВНИХ ПРАВ У КОНСТИТУЦІЙНІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

Державна мова – офіційна мова спілкування громадян певної держави, діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, політичних партій та громадських об'єднань, мова, вживання якої обов'язкове в державних закладах освіти, науки, культури, засобах масової інформації, громадських органах і організаціях, на підприємствах.

В Україні функціонує єдина державна мова. Цей статус надано українській мові згідно з Конституцією (частина перша статті 10) [1].

Загалом, українська мова пройшла тернистий шлях. Протягом багатьох століть вона зазнавала утисків з боку держав, що поневолювали Україну. Її намагалися обмежити та навіть заборонити різноманітними указами, законами, циркулярами.